

seva mala sort, exclamava sovint:—¡Després de tan treballar las malehidas pagarmho d'aquest modo!

Prou lo sermonejarem y volguerem posarlo á to. Va ser inútil. Estava la deria massa encastada pera d'un prompte arrencarli. Nos en despedirem ab pena y nós deixá preocupats, porque'ns temíam, donat lo seu caràcter, no s'hi trastoqués. Era un agarrant ell, que per un céntim s'hauría deixat penjar, y, ademés, com del dot de son pare (de qui no tenia més boca que per alabarlo) cobraren las noyas solament dugas unsas (igual que lo senyalat per la mare'n lo primer testament), las cinch unsas de més á cada germana ab que no hi contava, no s'ho sabia acabar. No rahunava de si lo fet per sa mare era de bon just com nosaltres creyám y aixís nos esforsávam per donarli á entendre. Lo sentiment de familia, la estimació entre germans, l'amor als pares, no hi trobava resó dintre seu. Pera aixó, tenia'l seu cor tancat y barrat. A n'aquell esperit ganyó no hi entravan aquellas delicadesas. Semblava farreny y selvatge com l'espedit Congost ahont vivia. Sols se despertava ab tota la energia de sa ánima aixuta quan se tractava del céntim. Y en aquell assumpto era qüestió nada menys que d'unsas, catorse d'un plegat, un capital en son esmaginament. Hauría preferit deixárselas arrencar de carn de la seva persona que haverlas de donar, com ell deya, bitllo bitllo, un d'aquells días.

Y la veritat, de fonament, son desespero no'n tenia. Li sobrevingué del seu pare terras y boscos que si be'n lo cor del Congost no deixavan de representar una bona fortuneta. Del propi de sa mare, variass pessas de terra, dugas vinyas, y unas casas en lo poble. Allí se'l considerava com lo segón ó tercer terratinent del terme, y aixó, á fora, ja vol dir alguna cosa.

Va venir altres vegadas, y li durava encare la deria; que ab tot y la nostre voluntat no li podiam desvaneixer.

* *
*

Feya una temporada que no'l véyam, y s'arribá á casa un mercat quan menos hi pensávam.

—¿Y donchs—va dir ma esposa, sorpresa, reparant que portava dól—que tenfu novetat?

—¡Si'n tenim—exclamá contenintse ab treballs la desesperació que forsejava pera sortir dels dintres

seus—si'n tenim diheu!—y estenia sos brassos enlayre y se contreya las mans.

L'aspecte d'aquell jovenás, ab la gorra tirada en devant, ab un deixament á tota la persona y com envellit, y espurnejantli'ls ulls, nos va soptar.

—¿Pero que se t'ha mort la dona?—s'atreví á preguntar anguniosa ma esposa.

Volgué parlar; lo plor l'ennuegava, y ab un gemech que semblava'l crit del cor que se li esberlés, va al últim poguè dir:—¡¡Lo noy!!..... ¡¡Lo noy!!

—¡Lo noy!—várem exclamar abdós tant sorpresos per aquella mala nova com pel posat del nostre amich.

—¡¡Lo noy!! ¡¡Lo fill meu!!—va repetir ab un tó extrany que removía l'ánima. Y continuá sense ilació en las ideas, ab aquella vee de gargamella encetada del plor de las grans desventuras:—¿No ho sabiau?... Abans d'ahir l'enterrárem... ¡Quinse anys me'n portava fets!. ¡Tot lo poble me l'envejava!... ¡Tan bo, tan treballor!

Quedárem muts. Nosaltres l'havíam tingut sempre per un interessat, per un dels tants que'n no tractantse de céntims lo demás res se 'ls en dona. Pero devant son desconsol, calía confesar que sota d'aquella tacanyeria s'hi amagava un cor. No revinguts encare de la sorpresa, en mitj de son aclapament, va fer:

—¡Y jo porque la mare va deixar aquellas set unsas á mas germanas me desesperava, y la malehía, y me vaig renyir ab ellas! ¡Qué tonto! Quánta rahó teniau vosaltres al recriminarme porque m'ho vaig pendre de tan mala manera. Aquestos dos días que n'hi soch pensadas de vegadas ab lo que'm déyau; y quina veritat no es de lo que's paga ab diners no val la pena d'amoynarshi. Cóm m'ho ha retret la dona y quanta vergonya no me'n soch dada d'aquella desesperació pel dot de mas germanas. Ab poch temps, treballant, be prou me'n vaig rescabalar d'aquells diners: ...—S'aturá, remogué'l cap, y exclatá desseguida ab un gros crit diguent.—¿Pero del meu fill, del noy, cóm me'n rescabalaré, cóm?.....

Y quedá clavat allí, al canapé, la gorra per terra, brandantse'l cap entre las mans, lo gemech sense parar, y ab un plorar aspre, un plor que imposava.

Y nosaltres, condolguts, callávam, porque pels verdaders desconsols no sempre's dona ab la expressió oportuna pera calmarlos, y devant d'aquell sen-